

Ibland ger moskén skydd till slagna kvinnor när samhället svikit

<http://www.svt.se/opinion/ibland-ger-mosken-skydd-till-slagna-kvinnor-nar-samhallet-svikit>

Svt.se/Opinion

Publicerad: 16 maj 2012 11.19

ISLAM - Etnologen Pia Karlsson Minganti inför kvällens Uppdrag Granskning: Att många religiösa ledare i moskéer ger uttryck för kvinnoförtryckande idéer innebär inte att alla gör det. I min undersökning ingår kvinnors berättelser om hur de i moskén erbjudits just det som samhället borde garantera, nämligen skyddat boende och stöd för dem som vill komma bort från ett våldspräglat hem, skriver Pia Karlsson Minganti.

Kvinnor som vänder sig till rådgivare i moskéer kan få ta emot direktiv som är präglade av manscentrering och rent kvinnohat. Kvällens Uppdrag granskning visar exempel på detta. Utan att själv ha haft möjlighet att se programmet i sin helhet kan jag förutse starka reaktioner och krav på åtgärder. Jag arbetar själv mot könsförtryck, anser att våld och tvång ska polisanmälas och att redan existerande lagstiftning bör tillämpas. Med utgångspunkt i min egen forskning bland medlemmar i muslimska ungdomsföreningar i Sverige tror jag emellertid att debatten nu kan tjäna på att jag bidrar med perspektiv på moskéer som mer än endast arenor för misogyni.

Insikten om att kategorin muslim samlar en miljard människor med alla tänkbara ideologiska orienteringar borde idag vara en självklarhet. På samma sätt är muslimska församlingar präglade av variation. Att många (just nu de flesta?) religiösa ledare i moskéer ger uttryck för kvinnoförtryckande idéer innebär inte att alla gör det. Inte heller innebär det att imamerna ifråga har kvinnoförtryck som uttalad målsättning eller aldrig verkar för kvinnors rättigheter. Verkligheten är som bekant komplex.

En viktig poäng i sammanhanget är att islamiska rådgivare allt oftare är kvinnor. Internationell forskning visar på en samtida trend där kvinnor etablerar auktoritet i moskéer och organisationer, och virtuellt på internet. Det sker på eget initiativ, men även genom uppmaning från manliga företrädare och genom statliga initiativ. De flesta bidrar som volontärer, som till exempel de ungdomsledare som runt om i Sverige engagerar ungdomar i allt från islamstudier till läxhjälp och alternativa helgaktiviteter på behörigt avstånd från alkohol och droger. Inom sina föreningar fungerar kvinnorna som beslutsfattare och organisatörer, som styrelseledamöter och ordföranden. De deltar också i andra offentliga sammanhang som föredragshållare och debattörer och samarbetspartners i olika projekt. Många av dessa projekt har till syfte att motverka diskriminering på grundval av kön, hudfärg och religiös tro.

Kvinnornas religiösa engagemang kan liknas vid den kristna väckelserörelsen. Kvinnor, ungdomar och andra marginaliserade grupper sluter sig samman och studerar Koranen utan direkt inblandning av konventionella auktoriteter. De islamiska källorna används för att genomdriva förändringar och för att försvara bland annat kvinnors rättigheter. För många framstår våld mot kvinnor som en absurditet, helt oförenlig med islam. Vad jag försöker frammana här är en kontext där kvinnor kan instrueras att inte polisanmäla en misshandlande make, men där samtidigt andra

typer av råd ges av olika tongivande personer och även hjälp att fly ut ur akuta våldssituationer. I min undersökning ingår kvinnors berättelser om hur medlemmar i moskéförsamlingar har erbjudit just det som samhället borde garantera, nämligen skyddat boende och stöd för dem som vill komma bort från ett våldspräglad hem.

Det är bra att media granskar representanter i moskéer. Kritik kan bidra positivt till utvecklingen av islam i Sverige och motverka att män med destruktiv syn på könsrelationer fortsätter att dominera. Men det är viktigt att kritiken inte är ensidig eller fragmentarisk. När kvinnoförtryck såsom nedtystat våld och sexuellt tvång bland muslimer debatteras är även en annan form av förtryck närvarande: förtrycket mot muslimer som grupp. Det finns en tendens i dagens samhälle att peka ut muslimer som ett exceptionellt hot – mot kvinnor, homosexuella, judar, ”vanligt folk” och samhället i stort. Stigmatisering får flera olyckliga konsekvenser.

För det första riskerar kvinnoförtryck i andra sammanhang att osynliggöras. I vilka andra miljöer borde tevereportage med dold kamera göras för att blotta de tänkesätt som leder till kvinnors lidande och död? Det är naturligtvis provocerande i sammanhanget, men erinra etnologen Jesper Fundbergs forskning om hur pojkfotboll fostrar unga i en miljö som knappast har gjort upp med sin sexism, rasism och homofobi. När gav den muslimkritiske debattören senast sitt stöd till en kvinnojour, med ett erkännande ord, praktiskt handtag eller rentav ekonomiskt bidrag? För det andra, politiska entreprenörer i islamofobi slår mynt av att muslimer pekas ut som det primära hotet. Sverigedemokrater hörs plötsligt försvara kvinnors, homosexuellas och judars rättigheter med hjälp av feministiska och antirasistiska argument med udden riktad mot muslimer och islam. För det tredje visar forskning på en tendens bland kvinnor i utsatta minoriteter att sluta upp bakom mansdominerade ledarskikt i syfte att värna gruppens väl, även om de samtidigt är kritiska mot dessa mäns tolkningar och praktiker. Att ensidigt förknippa islam med fenomen som våld mot kvinnor kan alltså få starkt negativa konsekvenser för prioriteringen av muslimska kvinnors välfärd.

Våren 2010 debatterades riksorganisationen Sveriges Unga Muslimers val av gästföreläsare till sin årliga konferens. Den tänkta gästen förknippades med homofoba yttranden och debatten resulterade i att Ungdomsstyrelsen granskade ett antal bidragsberättigade religiösa ungdomsorganisationer för eventuell diskriminering mot homosexuella. Förutom Sveriges Unga Muslimer prövades även Ungdomsinitiativet inom Syrisk-ortodoxa ärkestiftet, Riksförbundet unga katoliker, Evangeliska frikyrkans och Pingstkyrkans ungdomssektioner. Granskningen av gruppernas formella handlingar gav inga skäl till att dra tillbaka deras statsbidrag och ingen fördjupad kontroll av enskilda medlemmars uttalanden gjordes. Exemplet visar att omfattningen av statlig granskning vägs mot människors grundlagsstadgade rättighet att organisera sig efter egna intressen och behov. Enskilda förgrundsgestalter är inte synonyma med sina samfund. I samma anda menar jag att tilltro till muslimers, kvinnor inräknade, förmåga att debattera, förhandla, tänja på och motstå förtryck gör det rimligt att framhålla muslimska församlingar och föreningar, inte bara som arenor för misogyni, utan även som plattformar för aktivt medborgande. En sådan tilltro bottnar också i insikten att det är möjligt att förändra de mest seglivade normer. Det visar inte minst den kriminalisering av våldtäkt inom äktenskapet som till slut skedde i Sverige 1965.

- **Pia Karlsson Minganti, doktor och forskare i etnolog, Stockholms universitet**

Publicerad: 16 maj 2012 11.19